

Dr. Craig Keener, Matthew, Hotuba ya 8, Mathayo 5-6 Mahubiri ya Mlimani

© 2024 Craig Keener na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Craig Keener akifundisha juu ya kitabu cha Mathayo. Hiki ni kipindi cha 8 cha Mahubiri ya Mlimani, Mathayo 5-6.

Tumekuwa tukizungumza juu ya kile kinachojulikana kama pingamizi za Yesu katika Mahubiri ya Mlimani ambapo anasema, usiue, vizuri, hautataka kuua.

Usizini, vizuri, usitamani mke wa jirani yako kwa ngono. Na baadhi ya mambo hayo nilihangaika nayo miaka nenda rudi, si kumtamani mke wa jirani yangu, bali hasa nilipokuwa singo na nilifikiri hata kuuona uzuri wa mtu ni kufanya matamania. Hiyo ilikuwa, ilikuwa ngumu sana.

Na matakwa ya Yesu yalinivutia sana. Nakumbuka wakati mmoja nilikuwa kwenye ibada ya kanisa na nilikuwa nikimshukuru Mungu moyoni mwangu. Nilikuwa sijamtamani mtu yeyote kwa muda mrefu hivyo ghafla nikagundua kuwa nilikuwa naitazama mikono, mikono mizuri ya mwanamke aliyekuwa mbele yangu ilinyanyuka kwa sifa.

Nikasema, Ee Mungu, kweli nina matatizo. Lakini hata hivyo, Bwana anaweza kutukomboa kutoka kwa matatizo yetu na kutusaidia kuwa safi, watakatifu, safi mbele zake. Lakini hatupaswi kutamani jinsia ya mtu mwingine.

Huko ni kutokuwa mwaminifu kwa mwenzi wetu au mwenzi wetu wa baadaye. Na kwa njia hiyo hiyo, Yesu anasema, usimsaliti mwenzi wako kwa talaka. Kwa sababu hapa tunafanya pia ukosefu wa uaminifu ikiwa tunasaliti mwenzi.

Mambo haya yalikuwa kwa manufaa yetu. Sio Mungu anayefanya sheria hizi kuwa ngumu kwetu. Lakini Mungu anajua uchungu wa kusalitiwa.

Anajua kwamba hatukukusudiwa kufanya hivyo. Na hivyo aliiweka ili tusingalitiane ili tuwe waaminifu. Yesu anaonya kwamba yeyote anayeo tena anafanya uzinzi.

Tulizungumza juu ya hii mapema. Ikiwa hii ni halisi, ndoa zote za kuoa tena ni uzinzi na kwa hivyo tunapaswa kuvunja ndoa ya pili, na ya tatu na kadhalika. Vema, kabla hatujafikia hitimisho kwamba hakuna hyperboli inayohusika, tunahitaji kuangalia mafundisho ya Yesu juu ya talaka katika muktadha.

Marko 10 na mstari wa 11, yeyote anayemwacha mke wake na kuoa mwanamke mwingine anazini dhidi yake. Taarifa dhidi yake. Hii sio sheria tu, lakini kuwa na sheria.

Hii ni kuhakikisha kwamba mtu hasalitiwi. Talaka sio uhalifu usio na mwathirika. Inaumiza mtu.

Ni makosa kwa sababu inakosea chama kisicho na hatia. Wakati mwingine pande zote mbili zina hatia, lakini kwa hali yoyote, mara nyingi ni chama kisicho na hatia. Katika utamaduni huo, mke angeweza kuachwa kwa karibu sababu yoyote ile na hakuwa na msaada wa kiuchumi mara tu alipoachwa.

Sasa si kusema kwamba watu walifikiri talaka ni jambo jema. Walitambua haikuwa hivyo. Baadhi ya marabi wa baadaye walisema hata madhabahu yenyewe ya Mungu hulia talaka inapotokea.

Lakini kwa upande mwingine, walimu wengi waliamini kwamba ilikuwa inaruhusiwa. Kwa hivyo, kwa mfano, una hadithi hii ya mwanamke aliyekuja na kuwasihi marabi, tafadhali mume wangu asinitaliki. Ninampenda.

Ninamhitaji. Tafadhali usimruhusu anitaliki. Na wakasema, unajua, tunasikitika, lakini hiyo ni haki yake chini ya sheria.

Hatuwezi kumzuia. Na hilo lilikuwa jambo la kusikitisha sana. Sasa, pia una hadithi nyingine ya marabi.

Sijui kama hii ni kweli, lakini ni hadithi nzuri kuhusu hili. Ambapo, kulingana na mafundisho ya marabi, kwa sababu unatakiwa kuzaa na kuzidisha ikiwa mke hangeweza kupata watoto baada ya miaka 10, mume na mke wangelazimika kuachana na itawabidi kutafuta wenzi wengine na kuona kama wanguweza kuzaa watoto kwa njia hiyo. Na kwa hivyo kulikuwa na hii, na haikuwa marabi tu, unaipata katika Pseudo-Philo na kwingineko, lakini wanandoa hawa mmoja, walisema, vizuri, unajua, mume anasema, ninakupenda, lakini siwezi kujizuia.

Tunapaswa kutii mafundisho. Tunapaswa kuzaa na kuongezeka. Hatujazaa kwa miaka 10, kwa hivyo sina budi kukupa talaka.

Lakini chochote unachokipenda zaidi katika nyumba hii, nitakuruhusu ukichukue ukirudi nyumbani kwa baba yako. Na kwa hivyo, akasema, sawa, vema, wacha nikuandalie karamu, kama Esta. Kwa hiyo, anamfanyia karamu.

Alimpata vizuri na akalewa. Hata alipokuwa amelewa kwa mawe, ndugu zake wakaingia, wakamchukua, wakamchukua mpaka nyumbani kwa babaye. Kwa sababu baada ya yote, alisema, chochote unachopenda zaidi katika nyumba hii, unaweza kuwa nacho.

Na alipoamka, akasema, loo, siwezi kukupa talaka. Alienda kwa marabi na wakaomba na wakapata mtoto. Hivyo ndivyo hadithi.

Lakini kwa vyovyote vile, talaka ilitambuliwa kuwa jambo la kuhuzunisha. Lakini hawakuwa na sheria za kweli ambazo huwezi kuzifanya. Kwa hivyo, inamaanisha nini, kihalisi, ikiwa mtu anafanya uzinzi? Inasema anazini dhidi yake ikiwa atampa talaka.

Inaweza tu kumaanisha kwamba wanabaki wakiwa wamefunga ndoa machoni pa Mungu. Kwa hiyo, ikiwa anaoa mtu mwingine, hawezi kuwa anafanya hivyo kwa sababu amemwoa machoni pa Mungu. Marko 10, mstari wa 11, mtu yeyote anayemwacha mke wake na kuoa mwanamke mwingine anazini dhidi yake.

Ikiwa Dedrick ameolewa na Shemeika na analala na Shonda, anapenda wanawake ambao majina yao yanaanza na SH, huo ni uzinzi halisi. Lakini ikiwa Dedrick atamtaliki Shemeika na kuolewa na Shonda, Yesu anasema huo pia ni uzinzi. Kwani bado Dedrick amebaki kuolewa na Shonda mbele za Mungu.

Na jambo la kusumbua zaidi, kama vile ulivyo katika Luka 16, 18, kwamba hata yule asiye na hatia anabaki amefungwa kwenye ndoa. Basi, mtu akimwacha mkewe, na kuoa mke mwingine, anazini, na mtu amwoaye yule aliyeachwa anazini, ijapokuwa haisemi kwa nini alipewa talaka. Kweli, hii ni halisi au ni hyperbole? Naam, hapa kuna baadhi ya mambo tunayopaswa kuzingatia tunapouliza swali hili.

Na nitatumia muda juu ya swali hili kwa sababu hili ni suala la utata katika makanisa mengi leo. Kwa hivyo, nadhani tayari unajua kuwa kuna maoni tofauti juu ya hili. Nitajaribu kukupa kile ninachofikiri ni sahihi zaidi.

Lakini tena, tayari unajua kuwa kuna anuwai ya maoni. Huna wajibu wa kukubaliana nami. Lakini mara nyingi Yesu alitumia hyperbone.

Muktadha wa msemo wa talaka katika Mathayo 5:32 ni hyperboli. Mafundisho mengine ya Yesu yanachukulia kuvunjika kwa ndoa. Ninaposema kuvunjika, sio kwamba unaruhusiwa, lakini kwamba ndoa imekamilika, na kwa hivyo bado haujaolewa na mtu huyo baadaye.

Unaweza kuona hilo katika kisa cha mwanamke kisimani. Unaweza kuona hilo isipokuwa kifungu cha ubaguzi katika Mathayo 5:32 na 19:9. Unaweza kuona kwa uhuru wa Paulo kutambua ubaguzi katika 1 Wakorintho 7:15. Unaweza kuona katika muktadha wa Marko 10 na mstari wa 9. Nitafanya haya kwa undani zaidi. Yesu mara nyingi alitumia hyperboli.

Je, ngamia anaweza kuingia kwenye tundu la sindano? Nadhani ukiikamua kwenye maji ya ngamia, hapo ndipo tunapata chai ya unga wa ngamia, sivyo? Unaweza kukamua ndani ya maji ya ngamia, lakini kitaalamu, hapana, ngamia haingii kwenye

tundu la sindano. Na huo ulikuwa usemi wa kitu ambacho hakiwezekani kabisa. Je, kweli Mafarisayo waliwameza ngamia wakiwa mzima? Zungumza kuhusu kutokumeza chakula.

Ni mara ngapi wafuasi wa Yesu walihamisha milima halisi? Sio kusema Mungu hawezi kufanya hivyo. Biblia inazungumza kuhusu Mungu kufanya hivyo wakati wa matetemeko ya ardhi na kadhalika. Lakini mambo haya yalikuwa hyperbole.

Zilikuwa njia za picha za kuweka kitu. Vema, muktadha wa msembo wa talaka katika Mathayo 5:32 ni hyperboli. Kumbuka suluhisho.

Mtu akitamani, basi, ukitamani, ng'oa jicho lako. Watu wengi hawachukulii hilo kihalisi. Watu wengi hawatoi macho yao.

Wanatambua tu, chochote tunachopaswa kufanya ili kuacha tamaa, bora tufanye. Kwa hivyo ikiwa mtu anatazama ponografia kwenye kompyuta yake, ikiwa itabidi ukate muunganisho wa kompyuta, basi ni bora uifanye. Chochote unachohitaji kufanya ili kujiepusha na hilo, fanya.

Lakini watu kwa ujumla hawachukulii hilo kihalisi na kung'oa macho yao. Kuna hadithi kwamba Origen, kiongozi wa mapema wa Kikristo, kwa kweli alichukua hii halisi katika ujana wake na kujihasi. Na hilo halikuenda vizuri katika kanisa la kwanza.

Hawakupenda hivyo. Na kisha sijui kama ni hadithi ya kweli au la, lakini ikiwa ni kweli, bila shaka ingeeleza kwa nini alitumia maisha yake yote akiifananisha Biblia badala ya kuichukulia kihalisi. Lakini kwa hali yoyote, hatuchukui hiyo kihalisi.

Tunatambua kuwa ni hyperbole. Ni njia graphic ya kupata mawazo yetu. Ndio muktadha wa kifungu hiki pia.

Mafundisho mengine ya Yesu yanachukulia kuvunjika kwa ndoa. Yesu hasemi kwa mwanamke, vema, uliolewa mara moja na ukaishi na wavulana watano tangu wakati huo. Badala yake, anasema, ulikuwa umeolewa mara tano lakini sasa hivi unaishi na mtu fulani.

Kwa hivyo unaweza kusema, vizuri, hakuwa na maana yake hapo. Unaweza kusema hivyo. Lakini usichoweza kufanya ni kusema vifungu vyote viwili ni halisi.

Moja ya vifungu viwili haiwezi kuwa halisi. Ama Yesu angesema, baada ya ndoa ya kwanza, wengine wote walikuwa uzinzi, au hizi zilikuwa ndoa. Na anapoongelea uzinzi, anakuwa hyperbolic katika suala la kuoa tena.

Vivyo hivyo, kifungu cha ubaguzi katika Mathayo 5:32 na 19:9. Yeyote anayemtaliki mke wake, Yesu anasema, isipokuwa kwa sababu ya kukosa uaminifu. Naam, kukosa

uaminifu lilikuwa shtaka la kisheria ambalo mara nyingi lililetwa katika masuala ya talaka. Na watu wengine wamejaribu kupunguza maana ya porneia , kutokuwa mwaminifu.

Lakini kwa kweli, ikiwa huna chochote katika muktadha kinachopendekeza kupunguzwa kwa maana, basi huna sababu ya kupunguza maana. Maana yake ni uasherati. Kwa kweli ni pana zaidi kuliko moikeia .

Kwa kweli ni pana zaidi kuliko uzinzi, badala ya nyembamba. Shule ya Shammai, walipokuwa wakizungumza kuhusu kutokuwa mwaminifu kwenye ndoa yako, ikiwa mke alitoka hadharani na nywele za uchi, hakuwa amevaa kifuniko chake, waliona kuwa ni kutokuwa mwaminifu. Kwa hiyo, Yesu asema, yeyote anayemtali mke wake, isipokuwa kwa sababu ya uasherati, anafanya uzinzi.

Naam, talaka kwa ufafanuzi wa kale ilimaanisha uhuru wa kuoa tena. Hiyo ndiyo maana ya neno hilo. Na hivyo ndivyo ilivyotumika katika mikataba ya talaka.

Swali lilikuwa uhalali wa talaka. Ikiwa talaka ilikuwa halali, basi kuoa tena ilikuwa halali. Ikiwa talaka haikuwa halali, vizuri, basi katika kesi ya mke, kuoa tena haikuwa halali.

Kwa upande wa mume, wanaume wa Kiyahudi waliruhusu mitala, lakini haikufanyika mara nyingi. Katika ulimwengu wa Mataifa na Wayahudi wanaoishi ugenini, hilo halikuwa jambo linalowezekana. Kwa hiyo, kwa mojawapo, hawakuweza kuoa tena isipokuwa talaka ilikuwa halali.

Lakini ikiwa mhusika asiye na hatia hapa ametalikiana kihalali kwa sababu ya kutokuwa mwaminifu kwa mwenzi wake, ikiwa yule asiye na hatia hajaolewa na mwenye hatia, ni jinsi gani, omba kusema, mwenye hatia bado anaweza kuolewa na yule asiye na hatia? Hii inaweza kupendekeza kwamba ikiwa Yesu atafanya ubaguzi, labda kuna kipengele cha hyperbole katika taarifa ya asili. Pia, Paulo anatambua tofauti nyingine. Yesu anasema mwamini hana uhuru wa kuachana au kumwacha mwenzi mwaminifu.

Huko Korintho, katika ulimwengu wa Wagiriki na Warumi kwa ujumla, kutoka nje ya ndoa moja kwa moja kulihusisha talaka. Ikiwa kila mmoja alitaka kutoka nje ya ndoa, ndoa ilivunjwa. Ilifanyika pamoja kwa ridhaa ya pande zote.

Hiyo ilikuwa njia ya Wagiriki na Warumi ya kufanya mambo. Ilikuwa pia njia ya Kiyahudi ya kufanya mambo katika diaspora. Kwa hiyo, Paulo, atashughulikia hili pande zote mbili, mume na mke.

Marko 10 hufanya hivyo pia. Yesu anasema mwamini hana uhuru wa kuachana au kumwacha mwenzi mwaminifu. Lakini Paulo anastahili hii kama hali maalum.

Naam, nini kitatokea ikiwa mwenzi ataondoka? Anazungumza kuhusu waamini na wasioamini hapa. Anachukulia kwamba mwamini hataondoka, au angalau hatakiwi kuondoka kwa sababu ya yale ambayo Yesu alifundisha. Lakini nini kitatokea ikiwa mtu mwingine ataondoka? Vema, ikiwa mwenzi ataondoka, Paulo anasema katika 1 Wakorintho 7:15, mwamini hayuko chini ya utumwa katika hali kama hizo.

Hiyo ndiyo lugha halisi katika mikataba ya kale ya Kiyahudi ya talaka ya uhuru wa kuoa tena. Na tunajua hilo kwa sababu tuna mikataba ya talaka ya Kiyahudi ya kale ambayo imepatikana katika jangwa la Yudea. Na pia, kwa sababu tunayo mkusanyiko mzima wa nyenzo kuhusu talaka ya Kiyahudi ya zamani kwenye trakti ya Gittin.

Mishnah Gittin 9 inazungumza haswa juu ya hii, fomula ya talaka. Kusema mtu huyo sasa yuko huru au hajafungwa. Wakati mwingine iliandikwa kwa ukamilifu zaidi, sasa ni huru kwa mwanamume yeyote, huru kuolewa na mwanamume yeyote ambaye mke yuko.

Kwa hivyo, Paulo anachukua kile ambacho Yesu alisema kama tamko la jumla la kanuni, jinsi tunavyoweza kuchukua mithali, ambayo inapaswa kuhitimu katika hali fulani. Mkono wa mwenye bidii hutajirisha. Naam, Paulo kutokuwa na bidii katika kufanya kazi na kupata utajiri gerezani.

Je, hiyo inamaanisha kuwa kuna kitu kibaya kwake? Hii ni kanuni ya jumla. Kwa hivyo, Paulo anaichukulia kama kauli ya jumla ya kanuni inayoweza kustahiki. Maandiko manne kati ya sita kuhusu talaka katika Agano Jipya yanaweka tofauti.

Je, tunafafanua tofauti hizo au tunatambua kuwa vighairi hivi vinafafanua wazo ambalo lilikuwa tayari lipo katika kanuni ya jumla zaidi? Lakini kumbuka hapa kwamba hii sio kitu ambacho kinashughulikia kila aina ya hali. Kile ambacho tofauti za Mathayo na Paulo zinafanana ni kwamba mwamini sio anayevunja ndoa. Mtu mwingine ndiye anayevunja ndoa kwa kutokuwa mwaminifu kwake kingono, bila kusema kwamba unapaswa kuachana katika hali hiyo mara moja.

Lakini ikiwa mtu huyo anaendelea kukosa uaminifu na kurudi siku hiyo, kulingana na sheria, ulipaswa kufanya hivyo, ingawa haikutekelezwa kila mara. Lakini ikiwa mwenzi wako anakosa uaminifu kwako, mwenzi wako akiondoka kwenye ndoa, hakuna kitu unachoweza kufanya ili kuwafanya wabaki. Kwa hiyo Paulo anaposema mwamini hayuko chini ya utumwa katika hali kama hizo, ndiyo, mwamini yuko huru.

Mwamini hakuvunja ndoa. Sasa, wakati mwingine baadhi ya waamini watamfanya mtu aondoke, katika hali hiyo unasaidia kuvunja ndoa. Lakini mwamini lazima afanye kila liwezekanalo ili kuokoa ndoa yetu, kufanya ndoa yetu ifanye kazi.

Na jambo la tofauti ni kwa mtu ambaye hatavunja ndoa, mtu ambaye anabaki mwaminifu kwa ndoa. Sasa, Paulo alifanya ubaguzi kulingana na mlinganisho, kulingana na kuelewa kile Yesu alimaanisha. Kwa ulinganifu, tukifuata kielelezo cha Paulo, huenda tukahitaji kutokeza jambo fulani leo kama vile dhuluma.

Ikiwa mume anampiga mke wake, ikiwa mke anaweka arseniki au aina nyingine ya sumu katika kahawa au chai ya mumewe, aina hizo za mambo zinaweza kuwa sababu ya kuwatenganisha. Na hayo pia ni aina ya mambo yanayovunja agano la ndoa. Lakini hatutaki kufanya hii kama kitu chochote.

Kweli, alinicheka na sipendi kufurahishwa au kitu kama hicho. Watu wataita kila aina ya vitu kama vile, wamenitendea vibaya. Tunapaswa kufanya kila tuwezalo kufanya ndoa yetu ifanye kazi na kufanya ndoa yetu isitawi.

Ubaguzi unatakiwa kuwa wa kipekee na sio kupunguza kiwango cha hyperbole kuhusu kuwa mwaminifu kwa ndoa yetu. Marko 10 na mstari wa 11 inazungumza kana kwamba ndoa haiwezi kuvunjika. Ukioa mtu mwingine, unafanya uzinzi.

Lakini Marko 10 na mstari wa 9 inatambua kwamba kwa kweli inaweza kuyeyushwa. Sio kwamba ni sawa kuivunja, lakini kwamba ndoa mara moja imevunjika kwa kweli imevunjika. Kwa hiyo asema alichounganisha Mungu mtu yeyote asiwatenganishe.

Hasemi kwamba haiwezi kugawanywa. Anasema, usiiweke kando. Kwa hivyo nadhani mafundisho ya jumla ya Yesu juu ya talaka yanastahili hii na inatonyesha kwamba inawezekana kuweka hyperbole, wazo kwamba haiwezi kutenganishwa.

Jambo katika kesi zote mbili sio kwamba haiwezi kufutwa, lakini kwamba haipaswi kufutwa. Haipaswi kufutwa, angalau kutoka kwa upande wa muumini, upande wa muumini mtiifu. Dhima ya balagha ya lugha ni mahitaji.

Hifadhi ndoa. Sio sheria ya ulimwengu kwamba hata ndoa inapovunjika, bado iko sawa na lazima tuvunje ndoa mpya. Sasa, najua hilo ni suala muhimu zaidi katika tamaduni fulani kuliko nyingine, lakini una tamaduni leo ambapo mara nyingi una wenzi ambao hugeuka kuwa wasio waaminifu.

Wakati fulani wanaenda mbali na imani. Wakati mwingine wanatembea mbali na mwenzi. Na tunahitaji kukumbuka hilo.

Na pia, nitalitaja hili zaidi baadaye tutakapofika kwenye Mathayo 19, lakini kulikuwa na watu wawili ambao walikuwa sana, makundi mawili ya mawazo miongoni mwa marabi. Shule moja ya mawazo ilikuwa shule ya Shammai, ambayo ilisema kwamba ikiwa mke wako si mwaminifu, unaweza kumtaliki. Shule ya Hillel ilisema unaweza kuachana na mke wako ikiwa atachoma toast.

Juu ya suala hili hasa, kuchomwa kwa watu wa toast inaonekana kuwa imeshinda kwa sababu Josephus na Philo pia wanazungumzia, unajua, talaka kwa sababu yoyote. Yesu haamini katika talaka kwa sababu yoyote ile. Yesu anataka tuwe waaminifu kwa ndoa zetu.

Kwa hivyo, visivyoweza kufutwa na visivyoweza kufutwa, unaviweka pamoja. Na kwa kuzingatia mbinu za kufundisha za Kiyahudi, idadi fulani ya wasomi wanaofahamu mbinu za kufundisha za Kiyahudi wanasema, vema, Yesu pengine alikusudia jambo hili liwe la kihuni zaidi kuliko halakic. Haikusudiwa kuwa sheria.

Imekusudiwa kama kanuni ambayo tunahitaji kuzingatia kila wakati. Yesu pia anaonya kwamba viapo ni kabadala duni cha utimilifu. Torati inaonya dhidi ya viapo vya uwongo, na inaonya dhidi ya kulitaja bure jina la Mungu.

Unapoapa unamuomba mungu. Unasema, vema, Mungu ni shahidi wangu kwamba hii ni kweli. Au kama ungekuwa Mmataifa, ungetaja jina la mungu fulani na kusema, unajua, mungu huyo ni shahidi wangu.

Kwa Kiingereza leo, wakati mwingine bado tunazungumza juu ya cross my heart na matumaini ya kufa. Kimsingi, unachosema unaposema Mungu ni shahidi wangu, ikiwa sisemi ukweli na ninataja jina la Mungu, basi Mungu anajua kwamba nimelidharau jina lake na Mungu ataniadhibu kwa kulidharau jina lake. Kwa hivyo, watu kwa kawaida waliogopa kumwomba Mungu kwa njia hiyo ikiwa waliamini katika Mungu.

Kwa hivyo, ambayo watu wengi walifanya. Kulikuwa na maoni mbalimbali ya Kiyahudi juu ya kula kiapo. Josephus na Philo waliwasifu Waessene, ambao walikuwa kikundi kikali sana kwa sababu walikuwa waaminifu sana hivi kwamba hawakuhitaji viapo.

Na walionekana kuwaonyesha Waessene kuwa wanafanana sana na madhehebu ya falsafa ya Kigiriki inayoitwa Pythagoreans. Pythagoreans hawakuapa. Wamesema ukweli tu.

Yesu anasema ndiyo yenu na iwe ndiyo, na sivyo yenu iwe sivyo. Kuwa mkweli kwa neno lako hivi kwamba watu wanaweza kukuamini hata iweje. Rafiki yangu mmoja wa karibu sana kutoka kaskazini mwa Nigeria ananiambia kwamba kizazi kimoja kilichopita, alipokuwa mdogo, ikiwa Mkristo alisema jambo fulani mahakamani kama shahidi, hilo lilisuluhisha kwa sababu Wakristo walijulikana siku zote kwa kusema ukweli.

Wakristo walikuwa wachache. Lakini mara ya kwanza Mkristo aliposema uwongo chini ya kiapo, jambo hilo lilitikisa. Na akasema, leo, Wakristo wengi hawana tabia nzuri.

Lakini Wakristo wanapojiendesha kama Wakristo, tunapofuata mafundisho ya Yesu, tunatembea kwa uaminifu-maadili, watu watajifunza kwamba sisi ni wenye kutegemeka. Sasa, pamoja na viapo hivi, nyakati nyingine watu walitumia k'nuyim, vitu vya kuapisha badala yake. Na zaidi kutoka kwa jina la Mungu, bora zaidi.

Haya, hutaki kuapa kwa Mungu kisa tu hukuweza kutimiza kiapo au kwa bahati mbaya ulivunja kiapo. Afadhali kuapa kwa jina la Mungu, bora kuapa kwa kitu kingine. Kuapa kwa mbingu.

Au bora zaidi, kuapa kwa nywele juu ya kichwa chako. Kwa sababu ukivunja sheria, nywele za kichwa chako hazitakusumbua. Na baadhi yetu kwa kweli tumepoteza nywele za kutosha juu ya vichwa vyetu kwamba kuapa kunaweza kuwa karibu kutofaulu.

Lakini kwa vyovyote vile, Yesu anasema, huwezi kufanya hivyo. Kwa sababu chochote unachoapa nacho ni cha Mungu. Chochote unachoapa ni kitu ambacho Mungu aliumba.

Na hivyo hatimaye, ni akimaanisha nyuma kwa Mungu. Hakuna kitu cha kilimwengu tu kwa mtazamo wa ulimwengu wa muumini. Kwa sababu tunaamini kwamba Mungu ndiye Mola Mlezi wa kila kitu.

Sasa, wasioamini hawataamini jambo hilo. Hatuwalazimishi hilo. Lakini ndivyo tunavyoamini kama wafuasi wa Yesu.

Tuna vielelezo vya hili ndani ya Mathayo. Herode Antipa anaapa na kuishia kumwua Yohana Mbatizaji ili kutimiza kiapo chake. Petro anaapa, akikana kwamba hamjui Yesu.

Na hiyo pia imeonyeshwa vibaya sana. Kwa hiyo, tuna vielelezo vya kanuni hata ndani ya Injili ya Mathayo. Kuepuka adhabu na upinzani, 5:38 hadi 42.

Naam, kuepuka kulipiza kisasi. Na bila shaka, Mambo ya Walawi 19 inatuambia tunapaswa kuepuka kulipiza kisasi. Lakini jicho hili kwa jicho na jino kwa jino, ambalo lilikuja kuitwa kutoka Kilatini, lex talionis, hiyo ilikuwa mazoezi ya kawaida katika Mashariki ya Karibu ya kale, au leo tunaweza kusema sheria ya kale ya Mashariki ya Kati.

Unayo katika msimbo au mkusanyiko wa kisheria wa Hammurabi kutoka miaka ya 1900 KK, kitu kama hicho. Unayo katika idadi ya makusanyo ya zamani ya kisheria. Na wazo lilikuwa, ikiwa mtu atakutoa jicho lako, basi umpeleke kwa hakimu, ukidhani uko katika hali yoyote ya kufanya hivyo, na hakimu atang'oa jicho lake.

Ingawa wangeweza kulipa faini ya pesa na kuizunguka. Lakini tofauti ni kwamba, katika Agano la Kale ambapo una jicho kwa jicho na jino kwa jino, imeelezwa tu kwa kila mtu, au kila mtu yuko huru. Walikuwa na tofauti hiyo.

Lakini katika sheria ya kale ya Mashariki ya Karibu, mahali pengine, ilitegemea tabaka. Kwa hivyo, ikiwa unatoa jicho la mtu wa tabaka moja la kijamii, basi jicho lako linatolewa, na kadhalika. Ikiwa unatoa jicho la mtu wa tabaka la chini la kijamii, adhabu ni ndogo, na kadhalika, kulingana na tabaka la kijamii.

Kwa hivyo, tulichonacho katika kitabu cha Kutoka ni uboreshaji, jicho kwa jicho, jino kwa jino, uboreshaji dhidi ya sheria zinazotuzunguka. Na sheria hizo pia zilikusudiwa kuwa maboresho kwa sababu ilimaanisha kuwa adhabu hiyo iliendana na kosa. Haikuruhusiwa kuwa kubwa kuliko kosa.

Kwa hiyo, mambo haya yalikuwa maboresho. Na hivyo ndivyo sheria ya kiraia inavyofanya. Sheria ya kiraia inaweka mipaka ya dhambi.

Lakini Yesu anazidi hayo. Anasema, hata usilipize kisasi. Usipeleke jambo hilo mahakamani.

Mtu anatoa jicho lako. Kweli, anazungumza juu ya jicho la maandishi kwa jicho, jino kwa jino. Kisha anatoa mfano wa kitu kingine kugeuza shavu la pili.

Lakini Yesu habatili Agano la Kale. Badala yake, anasema, usitumie sheria hii. Yeye hasemi sio kweli, sio tu.

Anasema, usitumie. Na pia kulikuwa na wanafalsafa na wahenga wa Kiyahudi ambao walizungumza juu ya kuepuka kisasi. Unacho katika Kutoka 23 na Mambo ya Walawi 19 katika muktadha sawa na kumpenda jirani yako.

Epuka kulipiza kisasi. Lakini mfano ambao Yesu anatoa ni mfano wa kugeuza shavu lingine. Na ulipokuwa ukigeuza shavu lingine, muktadha wa hilo, kwa kweli, mara nyingi huunganishwa na lex talionis, jicho kwa jicho na jino kwa jino, na makusanyo mengine ya kale ya kisheria ya Mashariki ya Karibu.

Na hivyo, wakati mwingine ilihusishwa na hilo. Lakini lilikuwa jambo la heshima na aibu. Na huyu aliadhibiwa kwa kawaida kwa faini ya pesa.

Lakini mtu anapokupiga kwenye shavu, haimaanishi kung'oa meno yako. Katika utamaduni huu, ni kama kuna sinema za zamani na tamaduni zingine ambapo mtu anaweza kuchukua glavu na kukupiga kofi kwenye shavu. Ni kama ninakupa changamoto kwenye pambano.

Ilikuwa changamoto kwa heshima yako. Ilikuwa tusi kwa heshima yako. Lilikuwa ni kofi la mgongoni kwenye shavu.

Inaposema kuwageuzia shavu jingine pia, unasema, sitatetea heshima yangu. Kwa maana fulani, inaweza kuonekana kama aina ya upinzani kwa sababu unasema, sithamini maoni yako kiasi kwamba nimetukanwa kwa sababu ninajali tu maoni ya Mungu kunihusu. Lakini pia ni aina ya kumpenda adui yako.

Manabii waliteseka hivi. Isaya 50 na mstari wa 6 inazungumzia kupigwa kwenye shavu. Mikaya katika 1 Wafalme 22 anapigwa shavuni.

Yesu anatupa changamoto tusitetea heshima yetu bali tuache heshima yetu mikononi mwa Mungu. Je, hii ni hyperbole kiasi gani? Kweli, lengo la hyperbole ni kushika usikivu wetu na kutufanya tufikirie. Kwa hivyo, nitakuruhusu ufikirie kwa sababu sina uhakika kwamba sote tungejua mahali pazuri pa kuchora mstari katika sehemu moja.

Lakini baadhi ya haya yanaenda kupata changamoto zaidi tunapoendelea. Anasema, mtu akitaka kukupeleka mahakamani na kuchukua joho lako, au kama mtu anataka kuiba vazi lako, liache, mstari wa 40. Na wakulima wengi, angalau katika Misri, walikuwa na joho moja tu.

Huenda lilikuwa jambo la kawaida kuwa na zaidi ya yale katika Yudea na Galilaya. Lakini wakulima wengi walikuwa na vazi moja tu. Sifa moja ambayo sheria ya Kiyahudi ilisamehewa haswa kutokana na kukamatwa katika Kumbukumbu la Torati 24 ilikuwa vazi la nje kwa sababu hilo ndilo ungetumia kulala usiku.

Ilikuwa blanketi yako. Ni jinsi ulivyoweka joto usiku. Naam, mtu huyo akichukua vazi lako la nje, endelea na kumpa vazi lako la ndani pia.

Nini kitatokea ikiwa utawapa zote mbili? Utakuwa uchi na pengine watajuta. Lakini kwa vyovyote vile, Yesu anasema, shirikiana nao tu. Wanataka vitu hivi, waache wawe na vitu hivi.

Haya si mambo ya maana. Jambo kuu ni uhusiano wako na Mungu. Atazungumza katika sura ya sita kuhusu, unajua, ndege wa angani, hawana wasiwasi kuhusu watakula nini au watavaa nini.

Baba yenu wa mbinguni anawaruzuku. Kwa hiyo, hatuna haja ya kuhangaika na kugombana na watu juu ya mali kwa sababu tunamtegemea Mungu. Na kama watu hawa watachukua mambo haya, vema, na tena, unasukuma hili kwa umbali gani? Ikiwa mtu atafanya jambo fulani, inaweza kumpeleka mahakamani? Mmoja wa wanafunzi wangu alinijia wakati mmoja tulipokuwa tunasoma hii na kulikuwa na ajali ya gari.

Mtu fulani alikutana naye na hakuwa na uhakika kwamba angeruhusu kampuni yake ya bima ifuate kampuni yao ya bima ili kulipia uharibifu. Na nikasema, hapana, kwa tamaduni zetu, hiyo ndio bima ni ya. Nadhani ni sawa kufanya hivyo.

Lakini suala ni kwamba, usilipe kisasi na umpende adui yako na hata ushirikiane kwa busara, ambayo haisuluhishi suala hilo. Lakini basi Yesu akisema haisuluhishi suala hilo kabisa kwa sababu tuna hali nyingi tofauti. Hawezi kufunika kila hali.

Kwa hivyo, anatupa kanuni, wakati mwingine zinasemwa kwa hyperbolically. Wapendeni watesi wenu, mstari wa 41. Kungekuwa na baadhi ya watu katika Uyahudi na Galilaya ambao hawangependa sana kile ambacho Yesu alikuwa akisema kuhusu hili.

Na unaweza kuelewa kwa nini. Yesu huenda zaidi ya kutokupinga kwa kushirikiana kikamilifu. Wanajeshi kutoka kwa mamlaka inayokalia, jeshi la Kirumi, wengi wao ndani ya nchi walikuwa askari wasaidizi wa Syria.

Lakini askari waliweza kuomba vitu. Wangeweza kusema, Sawa, sawa, ninahitaji unibebbee huyu au ninahitaji uniazima punda wako ili niweze kubeba huyu au ninahitaji kukaa nyumbani kwako wakati wa majira ya baridi kali, kitu kama hicho. Wanajeshi walijulikana kutumia vibaya haki hii ya kisheria ambayo walipewa na serikali.

Kwa hivyo tunapaswa kushirikiana kwa umbali gani katika mazoezi? Yesu anasema mtu anataka ubebe kitu maili moja, ukibeebe maili mbili, nenda tu kwa kuwaonyesha kuwa unashirikiana nao wala huna kinyongo nao, bali unawapenda tu. Acha nuru yako iangaze. Je, tunasukuma hili kwa umbali gani? Naam, tukimtazama Yesu kwa vitendo au tunamtazama Paulo kwa vitendo, namaanisha, mtu anapompiga Yesu shavuni katika Yohana 18, si katika Injili ya Mathayo, lakini mtu anampiga Yesu kwenye shavu, Yesu anajibu.

Anasema, nimefanya nini? Na inapinga uhalali wa jinsi wanavyofanya. Wakati kuhani mkuu anaamuru Paulo apigwe shavu kwenye Matendo 23, Paulo anajibu, Mungu atakupiga, wewe ukuta uliopakwa chokaa. Kwa hivyo, kuna kipengele cha hyperbole hapa.

Ninamaanisha, hata hapo awali ambapo Yesu hajamwita mtu yeyote mpumbavu katika Mathayo sura ya 23, nadhani nini? Yesu anazungumza na Mafarisayo. Anasema, ninyi vipofu. Kwa hivyo, kuna kipengele cha hyperbole, lakini tena, inakusudiwa kushika usikivu wetu, na kutufanya tuzingatie njia zetu za kutufanya kuwa watu wema, hata kwa watu ambao si wema kwetu.

Sasa, swali lingine ambalo hili linazusha ni kama hii inazungumza juu ya wakandamizaji wa kibinafsi au wakandamizaji wa kitaifa. Wakristo wametofautiana katika hili. Na ikiwa ni ya kitaifa, itamaanisha kwamba taifa lisihusishwe au sisi Wakristo tusihusishwe? Haya ni maswali ambayo Wakristo wamejadiliana kwa nyakati zote.

Na sitasuluhisha maswali ambayo Wakristo wamejadiliana kwa vizazi. Lakini naweza kukuambia kesi ambayo hii ilinipa changamoto sana. Unajua, nilikuwa mtu asiyeamini Mungu kabla ya kuongoka kwangu.

Na baada ya kuandika kitabu changu juu ya miujiza, kulikuwa na watu wasioamini Mungu kwenye mtandao. Sio wote wasioamini kuwa kuna Mungu, lakini baadhi ya wale wasioamini kuwa kuna Mungu waliwaita Wakana Mungu Wapya ambao waliwakilisha vibaya kitabu hicho. Walisema vibaya kunihusu.

Na niliwapenda tu. Sikuweza kujizuia kuwapenda. Nilikuwa mtu asiyeamini kuwa kuna Mungu.

Niliweza kuwahurumia walikokuwa wanatoka, ingawa nilijua vizuri zaidi kwa sababu nilimjua Bwana. Lakini nilikuwa na aina tofauti ya shida. Mke wangu na mimi tulipaswa kwenda kuzungumza juu ya upatanisho wa kikabila na, naamini ilikuwa ni wachungaji 1700 nchini Cote d'Ivoire, mara tu baada ya vita vya wenyewe kwa wenyewe kutokea huko.

Na vita hivi havikuwa kwa misingi ya kidini. Ilikuwa ni vita ya kikabila. Lakini nilikuwa na tatizo.

Kwa kweli sikuhihi sehemu hii ambayo nilikuwa nazungumza juu ya kuwapenda maadui zako. Sikuhihi kabisa. Nilizoea kuzungumza juu ya upatanisho wa kikabila kati ya Wakristo, lakini sikuhihi.

Nusu ya Bahari ya Atlantiki, nilitambua kwamba Bwana alinitia hatiani kwamba sababu ya kutojisikia vizuri kuzungumza kuhusu kupenda maadui ilikuwa ni kwa sababu sikuwapenda adui zangu. Na maadui niliokuwa nao akilini, baadhi ya marafiki zangu katika ukanda wa kati wa Nigeria walikuwa wahanga wa mashambulizi ya wanajihadi. Marafiki zangu kadhaa walikuwa wamekwama kanisani kwa siku tatu bila maji na maiti huku wanajihadi wakiwa nje wakishambulia kanisa.

Sikuwachukia Waislamu, lakini wanajihadi, aina ambayo walijaribu kuwaua marafiki zangu na kuwaua Wakristo wengi, bila kuchokozwa hapo awali, namaanisha, hatimaye baadhi ya Wakristo wachanga walianza kurudisha nyuma na kutogeuza shavu lingine. Na kwa bahati mbaya, walikuwa wakiwaua watu wengine zaidi ya wanajihadi, jambo ambalo halikubaliki kwa masharti ya mtu yeyote. Lakini

mwanzoni, watu waliokuwa wakifanya hivyo walikuwa tu wakiwachinja Wakristo bila kuchochewa na kuchinja Waislamu wenye msimamo wa wastani pia.

Sikuwapenda watu hawa. Nami nilihalalisha chuki yangu juu ya watu hawa, na Bwana akanihukumu. Nami nikasema, Bwana, hii si ya vitendo.

Ninamaanisha, lazima uweze kupiga nyuma. Lakini suala halikuwa vitendo. Na suala hilo halikuwa likisema lazima msimamo wa mtu uwe juu ya nini, kama hatua ya polisi kuwazuia watu kufanya vurugu hizi.

Suala lilikuwa je, niliruhusiwa kuwachukia moyoni mwangu? Au ilibidi niwapende moyoni mwangu? Na suala halikuwa, ni jambo gani la vitendo zaidi la kufanya? Ninamaanisha, upinzani usio na vurugu, ulifanya kazi na Martin Luther King Jr. Ilifanya kazi na Gandhi. Kuna maeneo mengine katika historia ambayo sitayataja. Kwa heshima kwa sehemu zingine ambapo haikufanya kazi.

Na suala halikuwa hapa kama ilifanya kazi au la katika suala la kubadilisha adui. Suala lilikuwa, ikiwa mimi ni mfuasi wa Yesu, Yesu alifanya nini? Yesu aliwapenda adui zake alipoenda msalabani na kufa kwa ajili yetu. Kwa maana tulipokuwa adui zake, alitoa uhai wake kwa ajili yetu.

Na kwa wengine, ilifanya kazi, ikatuleta kwake. Wengine walibaki kuwa adui zake, lakini alitoa uhai wake kwa ajili yetu. Na hivyo, sikuweza kuweka chuki moyoni mwangu.

Na baada ya kutubu, ndipo nilipoweza kwenda na kusema kwa uadilifu ujumbe ambao Bwana alinipa. Sasa, hali za kijamii zinaweza kutofautiana kutoka sehemu moja hadi nyingine. Sitakushauri jinsi mambo yanapaswa kufanywa katika utamaduni wako.

Lakini tunahitaji kuwapenda watesi wetu. Maelezo yanaweza kuwa ya ziada, lakini kanuni ya upendo inapaswa kutawala. Upendo haumdhuru jirani, na upendo hata humkinga jirani na madhara tunapoweza kufanya hivyo.

Tuna hadithi nyingi za wanajihadi na wengine ambao kwa hakika wamekuja kwenye imani wanapotambua ukweli na sasa ni ndugu na dada zetu katika Kristo. Kuselimisha mali, mstari wa 42. Ombaomba na hisani vilikuwa vya kawaida katika Uyahudi, lakini pia walikuwa na maadili ya juu ya kazi.

Kwa hivyo watu walithamini kazi. Watu hawakuwa na kawaida ya kuomba kama hawakuwa na kufanya hivyo. Kwa hivyo, tunapozungumza juu ya watu wanaomba katika tamaduni hiyo, haikuwa kama, katika tamaduni yangu, lazima niombe juu ya mahali pa kutoa.

Kwa sababu mara tu unapotoa mahali pamoja, mara nyingi huuza anwani yako kwa rundo la maeneo mengine, na kila mtu anakuuliza vitu, na sio wote wanazitumia kwa njia ifaayo. Lakini kwa vyovyote vile, ombaomba na misaada walikuwa wa kawaida katika Uyahudi, lakini kulikuwa na maadili ya juu ya kazi. Lakini je, unaacha mali yako yote, mstari wa 42, na kisha kuwa mtu wa mitaani wewe mwenyewe, kama wakosoaji ambao walikuwa wakiomba katika mitaa katika miji ya Kigiriki? Uyahudi kwa kawaida uliweka hisani hadi 20% zaidi ya zaka ili kuhakikisha kuwa hauwi ombaomba.

Unapotazama mtindo wa maisha wa Yesu, Yesu, kulikuwa na mipaka. Namaanisha, ilimbidi aondoke kutoka kwa umati, awachukue wanafunzi wake kutoka kwa umati, kwa sababu kuna mipaka kwa kile kinachoweza kufanywa kibinadamu. Lakini Yesu alitoa na alitoa na alitoa.

Alijitolea kwa ajili ya wengine. Kwa hiyo, kuna mipaka, lakini hatimaye tunapaswa kuwa watu wa kutoa na watu wanaothamini watu wengine zaidi ya sisi kuthamini mali. Nadhani hiyo ndiyo maana hapa.

Mstari wa 43 hadi 48, wapendeni adui zenu. Naam, Yesu anahutubia, naamini, maadui wa kila aina, wa kibinafsi na wa kitaifa. Naye anaonyesha upendo kwa akida.

Sasa katika injili ya Luka, unapata habari zaidi kuhusu kwa nini akida alikuwa anapendwa, lakini Mathayo hatuambii hivyo. Na Mathayo anawaandikia waumini wa Kiyahudi. Ikiwa anaandikia waumini wa Kiyahudi baada ya 70, kama ninavyoamini, au ikiwa anawaandikia waumini wa Kiyahudi kabla ya 70, wakati mvutano unazidi kuongezeka kuelekea 70, Wayahudi walikuwa na sababu, Wayudea na Wagalilaya haswa, walikuwa na sababu ya kutopenda Warumi au washiriki wa jeshi la Kirumi.

Na baada ya kile kilichotokea kwa Yerusalemu, Wayahudi karibu na milki hiyo walikuwa na sababu za kutojisikia vizuri kuhusu jeshi la Warumi. Qumran, Vitabu vya Kukunjwa vya Bahari ya Chumvi, vilizungumza kuhusu kuwachukia adui zako, lakini Yesu anazungumza kuhusu kuwapenda adui zako. Na ikiwa ni mtu mmoja mmoja ambaye hakupendi au mtu ambaye yuko kwenye kundi ambalo hulipendi au halipendi kundi lako, unahitaji kumpenda hata hivyo.

Na nimekuwa katika hali kama hiyo. Na wakati mwingine imekuwa kwa ajili ya injili. Wakati mmoja nilikuwa na profesa mwingine na tulikuwa, na alikuwa akiwafundisha wanafunzi dhidi ya Biblia, nilikuwa nikiwafundisha wanafunzi kwa ajili ya Biblia, na ikawa kama kuvuta kwa vita kwa wanafunzi.

Nami nilitaka kujiondoa katika kuvuta kamba, lakini kuna mithali isemayo, Mwenye haki apitaye mbele ya waovu ni kama kisima kilichochafuliwa. Kwa hiyo, kwa ajili ya wanafunzi, nilining'inia pale. Lakini pia niliomba kwamba katika kesi hii, methali pia itimie kwamba Mungu huwafanya hata maadui wa mtu wawe na amani naye.

Na Mungu alifanya hivyo. Na mimi na mtu huyu tukawa marafiki. Na hatimaye, Mungu pia aliipanga ili wanafunzi waje upande wa Biblia na mtu huyu alikuwa kama, vizuri, hilo lilifanyikaje? Kwa sababu alikuwa kweli, alikuwa na uzoefu wa kufundisha kuliko mimi.

Lakini kwa vyovyote vile, tukawa marafiki. Kwa hivyo hiyo haijahakikishiwa kuwa itatokea hivyo kila wakati. Lakini tumeitwa kuwapenda adui zetu, bila kujali sababu za adui zetu.

Ikiwa unatoka katika utamaduni ambao watu wanakulaani na watu wamekulaani, nimegundua jambo la kufurahisha sana kuhusu hilo kwa sababu mke wangu anatoka katika tamaduni ambazo baadhi ya watu wanafanya hivyo na walikuwa wanafanya hivyo kwetu. Niligundua kwamba tukifuata mafundisho ya Yesu kuhusu kuwabariki wale wanaokulaani, hakika yanakuweka huru kutokana na kushikiliwa na hilo. Hiyo baraka wale wanaokulaani, unajua, Mithali inasema kwamba laana isiyostahili haitatua juu yako.

Na tena, Balaamu alikuwa anajaribu kuwalaani Israeli na hangeweza kufanya hivyo mpaka ilipostahili kwa sababu hangeweza kumlaani Mungu alikuwa amembariki. Na hivyo, kwa njia hiyo hiyo, tunaweza kuamini kwamba Mungu ana mgongo wetu. Haturudishi laana kwa laana.

Haturudii kudhihaki. Tunajibu kwa upendo. Huenda tukalazimika kujibu kwa uthabiti.

Hakika Yesu alifanya hivyo pamoja na Mafarisayo na Masadukayo. Lakini hiyo haimaanishi kwamba tuache kuwapenda watu au kuwajali au kusali ili waone upendo wa Mungu pia. Tunayo mifano chanya na hasi hapa ambayo Yesu anatoa katika suala la maadui wenye upendo.

Mfano mzuri ni Mungu. Mara nyingi Mungu ndiye alipaswa kuigwa katika maadili ya kale. Na Yesu anatoa hilo hapa.

Anasema, vema, Mungu huleta mvua zake juu ya wenye haki na juu ya wasio haki. Yeye huwateremshia jua wenye haki na madhalimu. Na anatoa mfano mbaya.

Watu wa mataifa mengine wanatazamwa vibaya katika Mambo ya Walawi na kwingineko. Anasema, unajua, tunatambua kwamba watu wa mataifa mengine hawaishi kulingana na sheria za kibiblia, sivyo? Hata watu wa mataifa mengine, hata wapagani wanawapenda wale wanaowapenda. Kwa hivyo, ikiwa unawapenda watu wanaokupenda, unafanyaje bora kuliko wao? Hapana, unawapenda hata wale ambao hawakupendi, wapende.

Na nimekuwa katika mazingira fulani ambapo nimekuwa huko kwa muda wa kutosha ambapo niliweza kushinda kila mtu. Muda mrefu zaidi ulionichukua ni mwaka mmoja kwa kuwaonyesha upendo. Sasa, tena, hiyo haijahakikishwa kila wakati.

Lakini mara nyingi, upendo unaweza kubadilisha mioyo ya watu. Lakini hata kama haifanyi hivyo, bado tunawapenda watu. Mstari wa 44, waombe watesi wako.

Unajua, katika 2 Mambo ya Nyakati 24, Zekaria anaomba hukumu juu ya watesi wake. Sawa na Zaburi ya 137. Ee Mungu, atabarikiwa jinsi gani yule anayewakamata na kuwaangusha watoto wao kwenye miamba kama walivyofanya kwa watoto wetu.

Yeremia 15, sifa kwa hukumu. Ufunuo 6 katika Agano Jipya, sifa kwa hukumu. Na kunaweza kuwa na mahali kwa hiyo.

Nilikuwa na mwanafunzi kutoka nchi ya Amerika Kusini ambapo katika udikteta wa mrengo wa kulia, wakati huo, alirudi nyumbani, alikuta wazazi wake wameuawa na jirani. Naye akamwomba Mungu wa kisasi. Na unaweza kuelewa hilo.

Ninamaanisha, sikuweza kumwambia kwamba ilikuwa jambo baya kwake kufanya. Hakuichukua kwa mikono yake mwenyewe, aliomba. Lakini kuna maadili ya juu hapa, mahitaji ya juu hapa.

Na hii ni changamoto kwetu. Nilikuwa nikiomba na Sundia Gan, mwanafunzi wangu mwingine kutoka Kaskazini mwa Nigeria. Kweli, kutoka ukanda wa kati wa Nigeria.

Na katika hali fulani, baadhi ya watu walikuwa wanadai sheria ya Sharia. Na kwa hivyo, Wakristo wengine walikuwa wameenda Ikulu, walitengeneza serikali nyingi na wakasema, hapana, hatutaki sheria ya Sharia. Na baadhi ya wanajihadi wakaanza kuwafyatulia risasi.

Wangekuja wakiwa na silaha za kiotomatiki na kadhalika. Na Jumapili, kwa kadiri alivyojua, binamu yake alikuwa ameuawa. Alidhani labda ndugu zake walikuwa pale.

Alifikiri labda ndugu zake walikuwa wameuawa. Alifikiri mke wake alikuwa ameenda kwa hili na kwamba mke wake alikuwa ameuawa. Hakujua kama walikuwa hai au wamekufa.

Hakuwa na njia ya kuwasiliana nao. Na tulipokuwa tukiomba pamoja, niliomba, ee Mungu wa kisasi, inuka, shujaa shujaa, ulipize kisasi kwa watu wako. Nilifikiri nimeomba vizuri sana.

Na baada ya kumaliza kuomba, Jumapili iliomba. Akasema, Ee Mungu, wasamehe. Tukifa, tuna matumaini, lakini hawana tumaini la uzima wa milele unaowapa.

Na nilikuwa na aibu kwa sababu siku ya Jumapili niliomba kama mtu wa Mungu, mtu wa Mungu wa ndani zaidi kuliko nilivyoomba. Miaka iliyopita, nilitaja mapema katika kozi, nilishtakiwa kwa uwongo. Niliwekwa katika hali mbaya sana ambayo nilifikiri ingeharibu huduma yangu.

Hatimaye, nilithibitishwa baada ya miaka michache. Lakini mtu ambaye kimsingi ndiye aliyekuwa mchochezi wa hali hiyo, alijua hasa anachofanya. Hakukuwa na swali kuhusu hilo.

Alikubali alichokuwa anafanya. Unajua, nilimpenda tangu mwanzo. Kwa miezi michache ya kwanza, nilimpenda.

Lakini baada ya muda, Biblia inasema waombeeni wanaowatesa. Nilijikuta nikimuomba, Mungu amuue. Naye Roho Mtakatifu akanikaripia.

Nikasema, Mungu, hiyo si haki. Kila kitu, namaanisha, ulichoniitia kufanya, siwezi hata kufanya kwa sababu ya mashtaka haya. Lakini Mungu alinikumbusha kwamba ningeweza kufanya kile alichoniitia kufanya.

Kwa sababu alikuwa pamoja nami. Na ilinibidi kumpenda mtu huyu. Haikuja kirahisi.

Haikuja haraka. Lakini hatimaye, ilifika mahali ambapo ningeweza, kama ningemuona, ningekimbia na kumkumbatia. Nilimpenda.

Na ninampenda sasa. Kuwa mkamilifu kama Mungu alivyo. Kifungu cha 48.

Sasa katika Luka 6:36, inasema, iweni na huruma kama baba yenu wa mbinguni. Pengine kuna neno la Kiaramu ambalo linaweza kutafsiriwa nzima. Inaweza kumaanisha kamilifu.

Inaweza kuwa na huruma. Inaweza kujumuisha baadhi ya mambo haya tofauti. Wanachuoni wameashiria neno la Kiaramu kuwa nyuma ya haya yote mawili.

Kwa hivyo, inatoka kutafsiriwa kwa njia kadhaa tofauti. Lakini katika Agano la Kale, inasema, katika tafsiri ya Kiyunani ya Kumbukumbu la Torati 18:13, inasema, iweni mkamilifu au bila lawama kwa Bwana, Mungu wenu. Hivyo pia, Mambo ya Walawi 11, Mambo ya Walawi 19, Mambo ya Walawi 20.

Uwe mtakatifu kama Mungu alivyo mtakatifu. Kwa hiyo, Mungu anatutolea mfano. Ikiwa kiwango cha Mungu, hakuna hata mmoja wetu anayeweza kujivunia.

Kwa hivyo, tunapofikia mwisho wa Mathayo 5, madai ya Yesu yamekuwa makubwa sana. Kwa sababu haya ni madai sio tu juu ya kile tunachofanya kwa nje. Haya ni matakwa juu ya mioyo yetu, kwamba mioyo yetu iwe sawa.

Na hilo ni jambo ambalo hutokea tunapozaliwa mara ya pili. Hebu Mungu atubadilishe, na atupe maisha mapya katika Kristo. Na tunapomwacha Mungu aendelee kulainisha mioyo yetu na kutufananisha na sura ya Kristo, tunapopitia majaribu haya na kujifunza kujibu kwa njia sahihi.

Ikiwa hujifunzi kujibu kwa njia zinazofaa, itabidi uwe na majaribio zaidi ili kufika hapo. Lakini kwa hali yoyote, tunapopata vipimo hivi, tunakua. Na Mathayo 6 inaendeleza mada hii zaidi.

Usifanye haki yako ili utukuzwe na wengine. Mathayo 6, mstari wa 1. Unaweza kufanya hivyo mbele ya wengine ili uonekane nao kwamba unamtukuza Mungu, lakini usifanye hivyo mbele ya wengine ili upate utukufu. Ni neno moja la Kiyunani katika hali zote mbili.

Na anatoa mifano mitatu ya hii. Usifanye hisani yako ili wengine waione na kukuheshimu. Usifanye maombi yako mbele ya wengine ili wakuone na kukuheshimu.

Usifunge kabla ya watu wengine ili wakuone na kukuheshimu. Na wakati wa kufunga, watu wa zamani hawakunyoa nywele, kuosha, au kupaka vichwa vyao wakati wa kufunga. Upako, ngozi ya kichwa chako inaweza kukauka ili uweze kupaka mafuta hapo.

Lakini pia, Wagiriki walikuwa na utaratibu huu wa kujipaka mafuta kwa mazoezi, na kisha wangechukua kitu kinachoitwa strigil na kukiondoa. Hiyo ilikuwa mojawapo ya njia walizojisafisha. Naam, kwa kawaida ikiwa unafunga na haujanyoa, haujaoga, haujajipaka mafuta, Wayahudi wangetazama huku na huku na kusema, sawa, mtu huyo lazima awe amefunga.

Lakini hauwajulishi watu kuwa umefunga. Hiyo itamaanisha, kwa mfano, leo katika tamaduni zangu, ninapiga mswaki ili wasiweze kunusa kwamba ninafunga. Sasa, hii ni kanuni ya jumla.

Nakumbuka kuna nyakati nikiwa na wazazi wangu nafunga na mama akanitengenezea chakula sikula, lakini sikutaka kumwambia kuwa nafunga. Hiyo ilipata kweli, hiyo iliunda hali mbaya sana. Labda ningemwambia tu.

Lakini kwa vyovyote vile, hatufanyi hivyo ili kuheshimiwa na wengine. Hatufanyi hivyo ili wengine watufikirie mema. Hii ni mifano ya nasibu, lakini ni mifano wakilishi ya aina ya mambo ambayo watu walihesabu kama haki.

Kitabu cha Tobiti, kitabu katika Apokrifa, ni hadithi inayojulikana sana. Wengine waliongelea, vizuri, Kitabu cha Tobiti kina mifano hii katika 12.8. Wengine

walizungumza kuhusu mifano ya msingi ya haki kwa mujibu wa Torati, huduma ya hekaluni, na hisani. Baadhi ya marabi wa baadaye walizungumza kuhusu maombi, hisani, na toba, ambayo inaweza kuonyeshwa katika kufunga.

Vyovyote vile, Yesu anatoa mifano hii ya kutotenda haki yako ili uonekane na wengine na anazungumzia thawabu ya milele inayoendana nao. Ukizifanya ili tu Mungu akuone, basi utalipwa na Mungu. Lakini ikiwa tayari unapata thawabu yako kwa kufanya hivyo ili wengine waone, baadhi ya watu wanaonekana kuwa wacha Mungu kwa nje, lakini kwa kweli, ni watu wasioamini Mungu.

Kwa sababu hawafikirii jinsi Mungu atawathawabisha. Wanataka kupata kila wanachoweza kutoka kwa watu sasa. Kwa kweli hawafikirii juu ya Mungu.

Yesu anasema wale wanaofanya hivyo ili wengine waone, tayari wamepokea thawabu kamili, ambayo ilikuwa neno lililotumiwa kwenye hati za kale za biashara, kumaanisha kulipwa kikamili. Hakuna zaidi ya deni kwa mtu huyu. Moja ya mifano, mfano wa kwanza, ni kufanya hisani yako kwa siri.

Sura ya 6, mstari wa 2 hadi 4. Na anatumia hyperboli hapa. Unapofanya sadaka yako kwa siri, usipige tarumbeta mbele yako. Kweli, hakuna mtu aliyepiga tarumbeta mbele yao walipokuwa wakifanya hisani.

Hakuna mtu aliyefanya hivyo kihalisi. Labda inaweza kuwa tarumbeta zinazowaita watu kwenye maombi. Labda ni masanduku ya kutoa misaada yenye umbo la tarumbeta kwenye hekalu ambayo inarejelea.

Pengine ni hyperbole tu. Labda ni njia ya picha tu ya kuunda hoja. Unajua, watu hawa, wanataka kila mtu awaone wakitoa misaada yao.

Kwa hiyo, kabla ya kuweka fedha zao ndani, wanapiga tarumbeta. Na usamehe muziki wangu. Lakini hata hivyo, alisema, usiruhusu mkono wako wa kulia ujue kile ambacho mkono wako wa kushoto unafanya.

Ni wazi, sikuwapo tangu msemaji wa kale alipozungumza kuhusu hilo wakati mtu alipofanya ibada ya faragha kwa mikono yake, alizungumza kuhusu mbingu na dunia. Naam, niliwachanganya. Vema, ningesema, usiruhusu mkono wako wa kulia ujue mkono wako wa kushoto unafanya nini.

Kwa hali yoyote, aina hiyo ya hyperbole pia ilijulikana mahali pengine. Marcus Aurelius katika karne ya pili ni mwanafalsafa wa Stoiki. Anasema, usiruhusu sikio lako mwenyewe likusikie.

Ilikuwa ni njia ya picha ya kusema, acha iwe siri. Kupokea hazina mbinguni kwa ajili ya hisani. Wayahudi tayari waliamini hivyo.

Una hilo katika kitabu cha Tobiti na kwingineko. Na ni matarajio ya kawaida ya huduma kwa maskini katika Uyahudi. Wengi katika historia wameona hili.

Bila shaka, Mtakatifu Anthony, Mtakatifu Francis, Wesley. Kwa kadiri Wesley alivyohusika, uwakili ulikuwa unawajali maskini. Na tunapaswa kuwa na rasilimali zetu zote kumwagwa katika kushughulikia mahitaji ya watu.

Watu wajifunze kufanya kazi kwa bidii. Alisisitiza hilo pia. Lakini tunapaswa kuwajali maskini.

Tunapaswa kuwatengenezea njia ili waweze kufikia zaidi. Naye Wesley akasema, unajua, kama nitakapokufa kuna zaidi ya konzi ya sarafu kwa jina langu, basi kila mtu aniite mwizi na mwongo. Kwa sababu alitaka kutumia rasilimali zake kusaidia wengine.

Mathayo sura ya 6 mstari wa 5 hadi 15. Yesu anafundisha kuhusu maombi. Na jinsi anavyoiweka ni kwa muundo makini sana juu ya njia ambayo hupaswi kuomba na jinsi unavyopaswa kuomba.

Kwanza msiombe hivi, kama wanafiki, 6.5. Ombeni hivi, kwa siri, mstari wa 6. Msiombe kama wapagani, mstari wa 7 na 8. Ombeni hivi. Na kisha anatoa mfano wa kile tunachokiita Sala ya Bwana katika aya ya 9 hadi 13. Na kisha anaendelea kukuza ombi la msamaha zaidi katika aya ya 14 na 15.

Naam, kuomba kwa siri. Anatumia hyperboli fulani hapa pia. Nenda kwenye kabati lako au ghala lako.

Sio kila nyumba ilikuwa na moja ya hizo. Lakini tunajua kwamba ni maneno ya ziada kwa sababu Yesu mwenyewe hakuingia kwenye ghala. Akapanda milimani.

Lakini bado hukutana na hatua sawa. Alienda mahali pengine kuomba ili awe peke yake na Mungu. Kwa hiyo isingekuwa tu watu wengine wanaomwona.

Hiyo haimaanishi kuwa hakuwahi kusali hadharani. Aliomba hadharani pia. Lakini hasa alisali faraghani.

Wakati mwingine tunakuwa na watu wanaotaka kusali hadharani na kutaka maombi yaendeleo hadharani. Hata hatutumii muda wa kuomba faraghani. Hyperbole.

Nyumba zilijaa watu. Walikuwa wamefungwa pamoja. Vijiji mara nyingi vilikuwa karibu pamoja.

Hapo ndipo Yesu inabidi apande milimani wakati mwingine. Kama vile Marko sura ya 1. Anazungumza kuhusu mtu anayepanga kuwa mtaani wakati wa maombi. Anataka kila mtu awaone wanapoomba.

Yesu anasema tuombe kwa siri. Omba ili baba yako pekee akuone. Anasema msiombe kama wapagani.

Walitumia maneno mengi. Wapagani walijaribu kuomba ili kuendesha miungu yao. Wangerundika majina mbalimbali ya miungu yao.

Kulikuwa na hati hii moja ambayo mara nyingi watu hutaja ambapo mtu anatoa majina yote yanayoweza kuwa ya mungu huyu wa kike ambaye anamwita. Na mwishowe husema, au kwa jina lingine lolote unalotaka kuitwa. Ila ikiwa nimekosa moja.

Wangeomba kwa njia za kuendesha miungu yao. Kwa sehemu kwa kujumlisha majina ili kukata rufaa kwa miungu. Pia wangeomba dhabihu, matoleo, na vibali mbalimbali ambavyo walionyesha kwa mungu.

Naam, nilikupa sadaka hii. Hakika unaweza kunipa mvua kwenye shamba langu na kadhalika. Katika desturi ya Kirumi, silabi moja ya kiibada imevurugika.

Imeharibu maombi. Ikiwa kofia ya kuhani ilianguka, walipaswa kurudia maombi. Kwa hiyo, watu walikuwa sana katika kanuni, katika ghiliba katika maombi ya kipagani.

Lakini suala sio sana fomu. Ni motisha. Yesu anatoa maombi mafupi.

Baba mkwe wangu huko Kongo mara nyingi alikuwa akiombea watu. Maombi rahisi sana. Na mara nyingi Mungu angejibu mara moja.

Haikuwa maombi marefu na ya kina. Watu wengine huomba maombi marefu na ya kina na Mungu anayasikia pia. Lakini Yesu hapa anatoa sala fupi sana.

Sio kwa kurundika maneno. Kwa nini tunajua kwamba anatusikia? Anasema katika mstari wa 7, kwa sababu Baba yenu wa mbinguni anajua mnachoomba, anajua mnachohitaji kabla ya kumwomba. Kwa hivyo ikiwa hivyo, msingi wa kujibiwa kwa maombi yetu sio kwamba tunarundika maneno.

Sio kwamba tunapata mila sawa au fomula sawa. Wakati fulani huko nyuma, niliomba kwa fomula ambazo hazikuwa za kibiblia na sikujua na Mungu alijibu maombi yangu kwa sababu sikujua vizuri zaidi. Lakini ni kwa sababu tunaomba kwa msingi huu.

Baba yetu. Na ndio maana Yesu anaanzisha maombi hivyo. Baba yetu.

Je, huwa unasali Sala ya Bwana? Ina ulinganifu mwingi na sala zingine za Kiyahudi. Na hilo tutalizungumza zaidi katika kipindi kijacho.

Huyu ni Dk. Craig Keener akifundisha juu ya kitabu cha Mathayo. Hiki ni kipindi cha 8 cha Mahubiri ya Mlimani, Mathayo 5-6.